

ประวัติและความเป็นมา

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ต้องมีการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ และที่สำคัญ เป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูการผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ

นายเสถียร เสือขวัญ เกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก.อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่สับปะรดมานานกว่า ๔๐ ปี เป็นที่รู้จักและยอมรับในกลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรดทั่วประเทศ ได้รับการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นสาขาอาชีพทำสวนสับปะรดรองชนะเลิศลำดับที่ ๑ ระดับเขต ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ดำรงรองประธานสมาคมชาวไร่สับปะรดไทย พ.ศ.๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน เป็นประธานกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดจังหวัดระยอง และประธานคณะกรรมการสับปะรดของสมาชิกรัฐสภาเกษตรจังหวัดระยอง มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีการผลิตสับปะรด ผลผลิต ได้รับการตัดสินชนะเลิศสับปะรดผลสดยอดเยี่ยมใน การประกวดผลไม้งานพืชสวนแห่งชาติ และงานเทศกาลผลไม้ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มาศึกษาดูงานจากทั่วทุกจังหวัดอีกด้วย ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ศพก. อำเภอปลวกแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลตาสีหิ อำเภอปลวกแดง เป็นทำเลที่ตั้งเดินทางสะดวกสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการวางแผนผังสวนที่ดี เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมสำหรับการถ่ายทอดความรู้ โดยแปลงเรียนรู้ สำหรับการสาธิตและฝึกปฏิบัติ ภายใน ศพก. ปลวกแดง ประกอบด้วย แปลงสาธิตการผลิตสับปะรดตามมาตรฐาน GAP แปลงเรียนรู้การผลิตข้าวเพื่อการบริโภคในครัวเรือน แปลงเรียนรู้การผลิตกล้วยเพื่อจำหน่าย และแปลงเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ มีฐานการเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐาน ซึ่งเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีของศูนย์เรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การตรวจวิเคราะห์ดิน ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การลดต้นทุนการผลิตสับปะรด ฐานเรียนรู้ที่ ๓ การป้องกันกำจัดโรคเหี่ยวสับปะรด ฐานเรียนรู้ที่ ๔ เศรษฐกิจพอเพียง และฐานเรียนรู้ที่ ๕ การทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยมีหลักสูตรการเรียนรู้การจัดการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตตลอดทั้งปี เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ใช้ประโยชน์ ได้ตลอดช่วงฤดูกาลผลิต

ในการขับเคลื่อน ศพก. ได้มีการประชุมเครือข่าย ศพก.อำเภอปลวกแดง ทั้ง ๑๑ แห่งอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย ๔ ครั้งต่อปี เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาและ ติดตามสถานการณ์ด้านการผลิต การตลาด สินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่

ความสำเร็จตามเป้าหมายของ ศพก.

ศพก. อำเภอปลวกแดง ประสบผลสำเร็จด้านการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต โดยการนำภูมิปัญญาและนวัตกรรมที่ได้จากการศึกษาหาความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มาใช้ในการขับเคลื่อนพัฒนางาน ศพก. และปรับใช้ในการแก้ปัญหาหลายด้าน ได้แก่ การไถระเบิดดินดาน การไถปั่นใบสับปะรดเป็นปุ๋ยพืชสดเพื่อลดต้นทุนการวางแผนการผลิตเพื่อกระจายผลผลิตตลอดฤดูกาล ลดความเสี่ยงด้านราคา และตอบสนองความต้องการของ

ตลาด การรวมกลุ่มเพื่อผลิตและใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำหมัก รวมทั้งเทคนิคการคัดหน่อพันธุ์ ให้มีขนาดเหมาะสม และความสม่ำเสมอทั้งแปลง ใช้ระบบแถวคู่ ทำให้ผลผลิตสับปรดของนายเสถียร เสือขวัญ สูงกว่าของค่าเฉลี่ยผลผลิตสับปรดของภาคตะวันออก ทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด แก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ บูรณาการทำงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาใช้สถานที่เพื่อถ่ายทอดความรู้อย่างสม่ำเสมอ จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้มีเกษตรกรที่ลดต้นทุนการผลิตจากปกติที่ได้ทำต้นทุนการผลิตสับปรดของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดระยอง ราคา ๕.๘๐ บาท ต่อตัน แต่เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมจาก ศพก. และนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับแปลงของตนเองมีต้นทุนการผลิตเพียง ๔.๒๐ บาทต่อตัน และเกษตรกรมีการต่อยอดพัฒนาจนเป็นที่บ่มเพาะเกษตรกรที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ต่อไป

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๑. การสังเกต การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น หาสาเหตุของปัญหา
๒. การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ เช่นระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ การไถระเบิดดินดาน เทคนิคการบังคับดอกสับปรด และเพิ่มคุณภาพของผลผลิตเน้นการผลิตในระบบ GAP เป็นหลัก เป็นต้น
๓. การขยายผลและการสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน เครือข่าย ศพก.อำเภอปลวกแดง จำนวน ๑๑ แห่ง มีการเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรม ในทุกด้าน ด้านการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก การตรวจวิเคราะห์ดิน การติดตามสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูพืช การแปรรูปสับปรดเพื่อสร้างมูลค่า การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างแบรนด์ทางการตลาด ซึ่งมีความครอบคลุมเชื่อมโยง รวมถึงเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีบทบาทในการร่วมทำงาน เป็น ภาคีเครือข่ายอย่างเข้มแข็ง

แผนการพัฒนา ศพก. ในอนาคต

การดำเนินงานในขั้นต่อไป คือ ดำเนินการสร้างฝายน้ำล้น ในบริเวณทางผ่านของลำธารเพื่อพัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนได้มาเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ควบคู่การท่องเที่ยวเชิงวิถี ชุมชนสามารถนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาจำหน่าย รวมทั้งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ ในชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชนไร่บ้านอ้อ เป็นต้น